

EU nesplnila své sliby

O bíděném životě v Británii před nástupem Margaret Thatcherové, vlivu myšlenek na hospodářskou politiku, podnicích, které nemají rády konkurenci, potřebě vzdělávání mládeže a o zaostávání Evropy s Madsenem Piriem, prezidentem britského Institutu Adama Smitha.

JOSEF ŠÍMA | Vedl rozhovor

LIDÉ MAJÍ TENDENCI ZAPOMÍNAT NA TO,

jak příšerné státní služby byly a jak děsivě fungovaly státní podniky.

Stojíte v čele jednoho z nevlivnějších evropských think-tanků, Institutu Adama Smithe. Spoluzakládal jste ho již v roce 1977. Co jste tím tehdy sledoval?

Institut jsme zakládali proto, aby přicházel s návrhy nových politik, které rozšíří příležitosti pro svobodné rozhodování lidí a podpoří vznik příznivého prostředí pro podnikání a další tvůrčí činnosti. Tyto změny přispějí ke změně klimatu, kde dominantní roli hrály přísné státní regulace a socialismus a kde se všichni domnívali, že tak bude nutně vypadat i budoucnost.

ZAPOMÍNÁME NA PROBLÉMY MINULOSTI

Velmi poutavě přednášíte a píšete o tom, jak vypadal každodenní život na sklonku 70. let, jaké množství služeb nevalné kvality tehdy britská vláda poskytovala. Dnes si už na to asi lidé příliš nevzpomínají?

Lidé mají tendenci zapomínat na to, jak příšerné státní služby byly a jak děsivě fungovaly státní podniky. Byly řízeny v záj-

mu výrobců, úřednictva, odborů a politiků. Chudák spotřebitel se musel spokojit se vším, co mu bylo dodáváno. Neměl volbu a nemohl služby získat odjinud. Většina lidí, kteří dnes mohou chodit k volbám, v té době – kdy se toto vše dělo – ani nebyla na světě.

Podíleli jste se na tom, co následovalo. Popsal byste svůj vliv na změnu hospodářských politik v 80. letech? Měl jste pocit, že klasické liberální myšlenky Adama Smithe nabývají na praktickém významu?

Institut Adama Smithe publikoval velmi diskutované studie s návrhy politických změn, v nichž se Smithovy myšlenky o svobodném podnikání a úsilí lidí o zlepšení životních podmínek odrážely. Když se těmto chvályhodným tužbám vytvoří prostor, lidé rozvinou ekonomické aktivity, vytvoří hospodářský růst a rozšíří se paleta zboží a služeb, z nichž si lidé mohou vybírat.

Jednou jste se nechal slyšet, že John Major byl více pro-
tržním reformátorem než Margaret Thatcherová. Jak jste to myslel?

Nebyl větším zastáncem trhů než Lady Thatcherová, ale měl možnost stavět na jejím úspěchu a rozvinout tyto myšlenky v oblastech, kde toho ona nebyla schopná, např. v oblasti železniční dopravy.

Podíváme-li se dnes zpět a vidíme-li více než dvě desetiletí vývoje, který následoval ve Velké Británii a Evropě, zaznamenáváte přetrvávající vliv reformem, jež probíhaly v 80. a 90. letech? V případě České republiky již proreformní étos dávno vyprchal, daně jsou vysoké a rostou, značná část ekonomiky je státem vlastněná či striktně regulovaná a lidé – zdá se – mají myšlenkově blíže ke korporátnímu fašismu než k myšlenkám Adama Smithe.

Je samozřejmě vážným problémem, že politici vždy chtějí zvyšovat daně, aby si koupili naše hlasy, a sledují vlastní zájem, spíše než aby dělali to, pro co by se rozhodli lidé, kdyby měli možnost volby. Zavedené podniky nemají rády konkurenci. Musíme stále dokola vysvětlovat, že možnost volby a podnikání dává vzniknout růstu, zatímco regulace z centra vede ke stagnaci.

Jak se dnes díváte na úlohu Evropské unie? Myslíte, že kdyby Margaret Thatcherová věděla, co se bude v dalších letech dít, rozhodla by se do EU nevstupovat a Británie by tak zůstala mimo toto uskupení?

EU nesplnila své sliby. Evropa v globalizované a rozvíjející se světové ekonomice hospodářsky zaostává. Země praktikující protekcionismus a z centra regulující hospodářství neuspějí v konkurenci s těmi, kteří budou svobodně obchodovat a umožní rozvoj soukromého podnikání.

UKIP NEPROSAZUJE SVOBODU

Jak se díváte na činnost UKIP, jež zaznamenala takový úspěch v posledních evropských volbách. Na jakých myšlenkách vyrůstá? Mají něco společného s myšlenkami Adama Smithe?

Původním ústředním programovým bodem UKIP bylo vystoupení z EU. Aby strana zvýšila přitažlivost svého programu pro širší masy, začala se vymezovat i v dalších oblastech a navrhopvat přijetí restriktivních politik, se kterými my v Institutu Adama Smithe nesouhlasíme. Příkladem je ochrana britského průmyslu a domácích zaměstnanců, kterou navrhuji namísto svobodného obchodu a volného pohybu zaměstnanců. Jejich názory z myšlenek Adama Smithe nevycházejí.

Natočil jste skvělou sérii vzdělávacích videí „Ekonomie je zábava“, jste známým komentátorem veřejného dění, propagujete myšlenku Dne daňové svobody. Co si slibujete od popularizace myšlenek svobody? Věříte, že si myšlenky svobody opět najdou cestu do veřejných debat a přispějí ke změně současných politik? Jakým

způsobem? Musíme čekat na příchod charismatického politika, jako byla Lady Thatcherová, potřebujeme další hlubokou sociální a hospodářskou krizi...?

Institut Adama Smithe věnuje velkou část času a zdrojů aktivitám, jež cílí na mladé lidi. Pakliže budou budoucí lídři náležitě chápat podstatu ekonomických a občanských svobod, budou spoluvytvářet politiky, jež v sobě tyto koncepty ponosou. Spolupracujeme s Liberty League a jejím Svobodným fórem, abychom mladé lidi vzdělali a nabídli jim přístup k myslitelům, již v nich zažehnou nadšení pro myšlenku svobody a navedou je na tuto cestu.

Jste též autorem science fiction knih pro děti. Proč se této aktivitě věnujete? Nalézáte i zde nějaké prvky s vazbou na svobodu a svobodné trhy?

Psaní science fiction knih pro mladé mne velmi těší a dosud jsem takových knih sepsal sedm. Píši tvrdou science fiction,

nikoli měkkou fantasy. Přesně takové knihy mne jako dítě nadchly. V mých knihách není žádná ideologie. Jsou to pouze – alespoň doufám – dobré a vzrušující příběhy. Tradice science fiction je ale samozřejmě individualistická. Existuje-li problém, nikdo nevolá vládu o pomoc, ale problém se snaží sám vyřešit. A vítězí ten, kdo prokáže odvahu, bude je přátelství, loajalitu a nevzdává se. Je dobré, když se o tyto věci budou děti v životě snažit.

ZAVEDENÉ PODNIKY NEMAJÍ RÁDY KONKURENCI.

Musíme stále dokola vysvětlovat, že možnost volby a podnikání dává vzniknout růstu, zatímco regulace z centra vede ke stagnaci.

MADSEN PIRIE

- Prezident a spoluzakladatel Institutu Adama Smithe, sídlícího ve Velké Británii,
- v minulosti působil jako profesor filosofie a logiky na Hillsdale College v Michiganu,
- krátce pracoval v americkém Kongresu pro Republican Study Committee,
- 13 let působil jako sekretář společnosti lidí s vysokým IQ, Mensa,
- vystudoval historii a filosofii, následně též ekonomii na Univerzitě v Cambridge, kde nyní působí jako hostující profesor,
- publikoval řadu knih a článků, mj. na téma privatizace, ekonomické reformy, moderní politické myšlení,
- často vystupuje v médiích a jeho texty se objevují v populárním tisku, např. Times, Telegraph, Independent, Guardian, Mail, Express, Wall Street Journal, Financial Times,
- je též autorem science fiction pro děti, publikoval 7 knih, poslední nese název Tree Boy,
- v září 2014 vystoupil s přednáškou na půdě vysoké školy CEVRO Institut v rámci první celonárodní konference Students for Liberty.